

Załącznik nr 2

Autoreferat

1. Imię i nazwisko: Dariusz Iwaneczko

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe:

- tytuł magistra historii uzyskany w 1992 r. na podstawie pracy magisterskiej pt. *"Biskup Jozafat Kocyłowski (1876 - 1947). Życie, działalność i postawa polityczna"*, napisanej na Seminarium Europy Wschodniej pod kierunkiem prof. dr. hab. Hanny Dylągowej. Praca została przygotowana i napisana na Wydziale Nauk Humanistycznych Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

- stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie historii uzyskany w 2004 r. na podstawie rozprawy doktorskiej pt. *Władza a opór społeczny w Polsce południowo-wschodniej 1980-1989*. Rozprawa ta została złożona na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Promotorem pracy był prof. dr hab. Jan Draus, a recenzentami: prof. dr. hab. Andrzej Chwalba i prof. dr. hab. Ryszard Terlecki.

3. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu:

1992 – 1997 – rzecznik prasowy wojewody przemyskiego

1997 – 1999 – kierownik Biura Informacji i Promocji Urzędu Miejskiego w Przemyślu

1999 – 2000 – specjalista ds. marketingu w hotelu

2001 – 2001 – specjalista w Samodzielnym Publicznym Zespole Opieki Zdrowotnej w Przemyślu

2001-2005 - kierownik Referatu Badań Naukowych IPN Rzeszów

2005-2007 – wicewojewoda podkarpacki

2008-2010 – zastępca prezydenta Przemyśla

2011-2015 główny specjalista Oddziałowego Biura Edukacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej w Rzeszowie

2004 r. – wykładowca Państwowej Wyższej Szkoły Wschodnioeuropejskiej w Przemyślu

2015– dyrektor Oddziału IPN w Rzeszowie

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach i tytułach naukowych oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. Ust. Nr 65 poz. 595 z późniejszymi zmianami):

a) tytuł osiągnięcia naukowego: monografia autorska *Zmierzch dekady Gierka. Polska południowo-wschodnia 1975-1980*, Rzeszów 2016, Instytut Pamięci Narodowej –

Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, Oddział w Rzeszowie, ss. 336 + 15 il.

- b) Omówienie celu naukowego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania.

Głównym celem powstania tej książki było ukazanie lokalnych aspektów schyłkowego okresu dziesięciolecia rządów Edwarda Gierka na przykładzie czterech województw Polski południowo-wschodniej, ale w ścisłym powiązaniu z głównym nurtem wydarzeń toczących się wówczas w PRL. Postanowiono skoncentrować się na istotnych sekwencjach procesów toczących się w skali lokalnej w środowisku władzy i zachodzących interakcjach w postaci rodzących się środowisk opozycyjnych, Kościoła i postaw społecznych. Zamiarem moim nie było natomiast przedstawianie wszystkich aspektów funkcjonowania województw Polski południowo-wschodniej w sferze gospodarczej, kulturalnej, sportowej itp.

W dorobku historiograficznym jest to pierwsza tego rodzaju monografia. Należy jednak zaznaczyć, że nie wyczerpuje ona wszystkich kwestii, a jedynie koncentruje się na tych nurtach, które w ostatecznym rozrachunku miały najważniejszy wpływ na pogłębienie się procesu emancypacji społecznej i przyjęcia postawy radykalnie przeciwnej obozowi władzy. W pracy zatem zostały umieszczone istotne sekwencje dotyczące: środowiska lokalnych władz jej pozycji oraz przeobrażeń, roli aparatu bezpieczeństwa, środowiska rodzącej się opozycji i form oporu społecznego oraz nastrojów społecznych, roli i znaczenia Kościoła. Końcową sekwencją książki jest opis przebiegu konfrontacji dwóch przeciwstawnych sobie i mających zgoła odmienne oczekiwania środowisk – władzy i rosnącego w siłę środowiska sprzeciwu społecznego, czego prostą konsekwencją było ustąpienie Gierka i powstanie pierwszej niezależnej organizacji związkowej, która w istocie miała charakter masowego ruchu społecznego.

Zasadniczą część bazy źródłowej pracy stanowią akta archiwalne byłych komitetów wojewódzkich PZPR i urzędów wojewódzkich znajdujące się w zasobach archiwów państwowych oraz akta administracyjne, operacyjne i personalne wytworzone przez Służbę Bezpieczeństwa, znajdujące się w zasobach archiwalnych Instytutu Pamięi Narodowej. Istotne znaczenie miała też kwerenda przeprowadzona w zasobach Archiwum Akt Nowych. Z zespołu KC PZPR wykorzystane zostały m.in. jednostki archiwalne wytworzone przez Sekretariat Edwarda Gierka i Wydział Organizacyjny KC PZPR. Ponadto cennym źródłem informacji były relacje osób związanych z ówczesnym obozem władzy, jak też z

ówczesnymi środowiskami opozycyjnymi. Wykorzystano też liczne wspomnienia wydane drukiem, materiały prasowe i opracowania.

W większości naukowe zainteresowanie dekadą Gierka koncentrowane było dotychczas na szczeblu władzy centralnej i poziomie ogólnopolskim, a i tak lata siedemdziesiąte pod tym względem są stosunkowo słabo rozpoznawalne. W praktyce w ogóle nie zajmowano się w ujęciu kompleksowym poziomem lokalnym w skali powiatów do 1975 r. czy też województw od 1975 r. Należy stwierdzić, że w polskiej historiografii nie sposób odnaleźć ani jednej publikacji naukowej, opisującej lata 1975-1980 z perspektywy województwa czy też kilku województw konkretnego regionu. Dlatego też można stwierdzić z pełną odpowiedzialnością o oryginalności tematu niniejszego opracowania, jak też wyjątkowości ujęcia.

Polska Gierka, choć zarządzana z centralnego pułapu i poddana systemowi nakazowo-rozdzielczemu, to jednak z perspektywy regionalnej wyglądała trochę inaczej. Zainteresowania polskiej historiografii skierowane zostały, czego oczywiście nie należy negować, w stronę konstrukcji wielkich modeli, procesów kształtujących stosunki, spraw pozostających jakby w głównym nurcie wydarzeń. Walor uprawiania tzw. regionalistyki w ścisłym powiązaniu z procesami zachodzącymi powszechnie, polega na tym, że jest ona ważnym uzupełnieniem do dziejów ogólnych. Niejednokrotnie ukazanie specyfiki i wyjątkowości regionalnej dostarcza nauce przypadków precedensowych i pozwala lepiej zrozumieć mechanizmy i poznać realia, będące wynikiem decyzji centralnych. Dlatego też w tej pracy zdecydowałem się zasadniczo skoncentrować na tzw. „Polsce wojewódzkiej” w drugiej połowie gierkowskiej dekady od reformy administracyjnej wdrożonej 1 czerwca 1975 r. do odejścia Gierka z funkcji I sekretarza KC PZPR we wrześniu 1980 r.

Książka *Zmierzch dekady Gierka...* nie wyczerpuje w pełni problematyki regionalnej dotyczącej lat siedemdziesiątych ubiegłego wieku. W dalszym ciągu brakuje pełnej monografii historii PRL w latach 1970-1980, a nadto ogromne pole do badań szczegółowych znajduje się na poziomie lokalnym, jak też na poziomie różnych aspektów funkcjonowania państwa, partii, ugrupowań politycznych, organizacji społecznych, czy też życia społecznego w skali całego kraju. Dlatego też podjąłem kolejne wyzwania naukowe, które mają na celu pogłębienie wiedzy na temat dekady 1970-1980. Zastanawiałem się zatem nad hipotezą dotyczącą drugiej połowy lat siedemdziesiątych, jako okresu, w którym PRL znalazła się w pierwszej fazie schyłkowej? Te i inne pytania postawiłem wspólnie z Marcinem Bukałą, współredaktorem wydawnictwa pt. *PRL na pochylni 1975 – 1980*.

Przyjęto więc za przedmiot rozważań czasokres między czerwcem 1975 r. a zmianą na stanowisku I sekretarza KC PZPR, czyli wrześniem 1980 r. Załamanie gospodarcze drugiej połowy lat siedemdziesiątych przyćmiło okres względnego wzrostu dobrobytu, podsycanego umiejętnie przez komunistyczną propagandę, jak też doprowadziło do wzrostu niezadowolenia społecznego, którego apogeum przypadło na sierpień 1980 r. Zamiarem redaktorów było umożliwienie prezentacji wyników badań nad drugą połową dekady Gierka i ukazanie wielu aspektów ówczesnego życia politycznego, społecznego i gospodarczego. Podjęto próbę dokonania diagnozy ówczesnej sytuacji w Polsce i zastanowienie się nad tym jaki miała ona wpływ na proces erozji systemu władzy komunistycznej. W tym znaczeniu ta praca zbiorowa stanowi istotną kontynuację badań opublikowanych w książce *Zmierzch dekady Gierka...*

W moim przekonaniu opracowanie *Zmierzch dekady Gierka...* pozwala spojrzeć na regionalny wycinek w kontekście tego, co działo się w PRL w drugiej połowie dekady Gierka. Tym samym książka stała się ważnym elementem w historiografii regionu oraz uzupełnieniem badań dotyczących historii PRL.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych.

Moje zainteresowania naukowe zostały skoncentrowane wokół dwóch głównych obszarów badawczych. Pierwszy dotyczył szeroko pojętego zagadnienia opozycji i oporu społecznego w PRL ze szczególnym położeniem nacisku na schyłkowy okres władzy komunistycznej w Polsce. Drugi zaś obszar dotyczył aparatu bezpieczeństwa w Polsce, jego struktur, obsady personalnej, a szczególnie metod, mechanizmów i kierunków aktywności operacyjnej. W tym zakresie okazało się, że z uwagi na istotne braki istniejące w historiografii regionalnej, istnieje potrzeba podjęcia badań na tym poziomie. W związku z obszarem dotyczącym opozycji i oporu społecznego przygotowałem i opublikowałem szereg artykułów i biogramów: *Stan wojenny w Przemyskiem (1981-1983)* oraz *Eleonora Korzeniowska (1903-1950)* - "Studia Rzeszowskie", t. 8, Rzeszów 2002; *Generalna Konfederacja Niepodległej Polski (1947-1950)* oraz *Stan wojenny w Krośnieńskim (1981-1983)*, - "Studia Rzeszowskie", t. 9, Rzeszów 2002; *Biskup Tadeusz Błaszczewicz wobec oporu społecznego lat osiemdziesiątych XX wieku (w świetle dokumentów Służby Bezpieczeństwa PRL)*, - "Studia Rzeszowskie", t. 10, 2003; *Od Ustrzyk Dolnych do stanu wojennego. Wybrane działania operacyjne SB wobec "Solidarności" rolniczej w Polsce południowo-wschodniej 1980-1981*, - Represje wobec wsi i ruchu ludowego (1956-1989),

t. 2, Warszawa 2004, czy też *Piotr Woźniak (1912-1988)*, w: *Konspiracja i opór społeczny w Polsce 1944-1956. Słownik biograficzny*, t. 2, Kraków-Warszawa-Wrocław 2004.

Pozostając w problematyce związanej jeszcze z okresem moich studiów magisterskich, prowadziłem przyczynkarskie badania dotyczące niektórych aspektów dziejów Kościoła greckokatolickiego w Polsce. Efektem tych zainteresowań było kilka artykułów, m.in.: *Przysięgi wierności dochowam. Wysiedlenia Ukraińców a Kościół greckokatolicki w Polsce 1944-1947*, - „Więź”, nr 6, VI 2002 oraz *Kościół greckokatolicki a wysiedlenia Ukraińców 1944-1947*, w: *Akcja Wisła*, red. J. Pisuliński, Warszawa 2003.

Ponadto przygotowałem szereg artykułów o charakterze popularno-naukowym poświęconych zagadnieniom, którymi się interesowałem. Wymienić można jedynie niektóre, jak: *Historia dwóch aresztowań przemyskiego biskupa greckokatolickiego Jozafata Kocyłowskiego*, - „Biuletyn IPN”, nr 7, VIII 2001, *Kwadratura koła, czyli realizm życia społecznego w stanie wojennym*, - „Biuletyn IPN”, nr 11, XII 2001, czy *Prowincjonalne echa kryzysu w PZPR 1988-1989*, - „Biuletyn IPN”, V 2002.

Główne badania naukowe skoncentrowane zostały jednak na poznawaniu struktur, obsady personalnej i metod działania aparatu bezpieczeństwa. Jak już wspomniano problematyka ta, zarówno w ujęciu centralnym, jak też regionalnym w okresie PRL była zastrzeżona jedynie dla tzw. historyków "resortowych". Praktycznie brak było dostępu do materiałów źródłowych wytworzonych przez organy bezpieczeństwa. W dziejach PRL zagadnienia związane z funkcjonowaniem organów bezpieczeństwa, różne wymiary ich aktywności i wpływ na życie społeczno-polityczne były skutecznie zatajane. Dostęp do materiałów archiwalnych dał historykom możliwość zajęcia się tymi tematami, aczkolwiek stopień zniszczenia materiałów archiwalnych i brak znajomości specyfiki funkcjonowania aparatu bezpieczeństwa, powodowały, że praca naukowa w tym zakresie miała charakter niemal pionierski. Efektem moich studiów była pierwsza w Polsce monografia lokalnych struktur aparatu bezpieczeństwa, czyli książka pt. *Urząd Bezpieczeństwa w Przemysłu 1944-1956*, Rzeszów 2004.

Jak już wspomniano zainteresowania badawcze od kilku lat koncentrowały się na tematyce związanej z szeroko pojętym oporem społecznym w schyłkowym okresie PRL, postawami wobec władzy i działaniami podejmowanymi przez instytucje ówczesnego obozu władzy. Wieloletnia kwerenda archiwalna, gromadzenie relacji i poznawanie tych zagadnień przyniosły efekt w postaci przygotowanej, pod kierunkiem promotora w

przewodzie doktorskim prof. dr. hab. Jana Drausa, rozprawy doktorskiej pt. *Opór społeczny a władza w Polsce południowo-wschodniej 1980-1989*. Rozprawa ta w 2004 roku została złożona na Wydziale Historycznym Uniwersytetu Jagiellońskiego. Recenzentami w przewodzie doktorskim byli: prof. dr. hab. Andrzej Chwalba i prof. dr. hab. Ryszard Terlecki. Po złożeniu wymaganych egzaminów, uchwałą Rady Wydziału Historycznego UJ, w dniu 24 września 2004 r. został mi nadany tytuł doktora nauk humanistycznych. Następnie, za zachętą recenzentów, uzupełniłem opracowanie przygotowane, jako rozprawa doktorska, do druku. Książka ta rozszerzona i uzupełniona została wydana pt. *Opór społeczny a władza w Polsce południowo-wschodniej 1980-1989*, Warszawa 2005. Była pierwszym opracowaniem, w którym poczyniono próbę całościowego ujęcia tej problematyki w Polsce południowo-wschodniej z jednoczesnym pokazaniem stopnia i zakresu kontroli nad przejawami oporu społecznego ze strony władzy, a ściślej organów bezpieczeństwa. W scentralizowanym systemie zarządzania z całą pewnością wszystkie kluczowe decyzje, a także większość postanowień dotyczących zwalczania oporu społecznego podejmowano na szczeblu kierowniczym tzw. władz partyjno-państwowych. Niemniej jednak każdy region miał swoją specyfikę, często niepowtarzalną. Stąd też kwestia ta zyskała moje zainteresowanie badawcze. Monografia ta ukazuje wzajemne relacje między społeczeństwem a władzą w Polsce południowo-wschodniej w ostatniej dekadzie PRL. Scharakteryzowane zostały główne nurty zinstytucjonalizowanego oraz niezorganizowanego sprzeciwu społecznego, począwszy od struktur powstałych przed sierpniem 1980 r. na komitetach obywatelskich "Solidarność" w 1989 r. skończywszy, nie wyłączając w tym roli Kościoła katolickiego. Szczególnej analizie zostały poddane organy bezpieczeństwa i ich rola w zwalczaniu opozycji i oporu społecznego.

Pozostając w nurcie tej tematyki przygotowałem kolejne szczegółowe publikacje, z których należy wymienić: *Opór społeczny w województwie krośnieńskim 1980-1989. Próba identyfikacji problemu*, w: *Solidarność 1980-2005. Pamięć, historia, tożsamość*, Krosno 2005 oraz *Opór społeczny w województwie rzeszowskim 1980-1989 – próba identyfikacji problemu*, w: *Społeczeństwo Podkarpacia w badaniach rzeszowskiego ośrodka socjologicznego*, red. M. Malikowski, Rzeszów 2008.

W 2004 r. znalazłem się w gronie osób, które uznały, że badania nad szeroko pojętą problematyką aparatu represji w tzw. Polsce Ludowej, wymagają powołania ogólnopolskiego periodyku naukowego, przy pomocy którego stworzy się możliwość intensyfikowania badań w tym zakresie. Wówczas zostało powołane ogólnopolskie

czasopismo naukowe pt. "Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944-1989", w którym objąłem funkcję sekretarza redakcji, pełniąc ją do 2006 r. Celem czasopisma jest z jednej strony pogłębienie i skoordynowanie badań nad dziejami aparatu represji, z drugiej zaś - w myśl odpowiednich zapisów ustawy o IPN - upowszechnianie wiedzy o nim w społeczeństwie. W czasopiśmie ukazywane są struktury i metody szeroko pojętego aparatu represji, sylwetki osób, ciekawe dokumenty, rozważania metodologiczne i materiały bibliograficzne, a także artykuły. Praca w redakcji periodyku dała mi możliwość zdobycia doświadczenia edytorskiego i organizacyjnego. Ponadto podjąłem kwerendę w celu uzyskania, interesujących pod względem badawczym, dokumentów archiwalnych, na podstawie których udało się odtworzyć ciekawe wątki dotyczące metod wykorzystywanych przez tzw. policję polityczną. Efektem tego były: opracowanie wspólnie z J. Tarnawską odnalezionego stenogramu werbunku księdza, „*Ksiądz z nami współpracuje, a my księdzu pomożemy*”. *Stenogram z werbunku księdza, 4 grudnia 1978 r.*, „Aparat represji w Polsce Ludowej”, nr 3, 2006 oraz obszerny artykuł przygotowany wspólnie z K. Kaczmarskim, *Życie w ukryciu. Agenturalna współpraca Wojciecha Dziędużyckiego z aparatem bezpieczeństwa Polski Ludowej w latach 1949-1972*, „Aparat Represji w Polsce Ludowej”, nr 4 2006.

Kontynuując moją aktywność badawczą wokół problematyki związanej z aparatem bezpieczeństwa, włączyłem się w ogólnopolski program realizowany przez Biuro Edukacji Publicznej IPN, którego celem było odtworzenie możliwie pełnej obsady personalnej stanowisk kierowniczych w organach bezpieczeństwa w latach 1944-1990. Efektem pracochłonnej kwerendy archiwalnej było przygotowane przez zespół historyków z całej Polski trzypięciotomowe opracowanie pt. *Aparat bezpieczeństwa w Polsce. Kadra kierownicza*, t. I 1944-1956, Warszawa 2005; t. II 1956-1975, Warszawa 2006; t. III 1975-1990, Warszawa 2008. Dzięki pracy całego zespołu udało się niemal w pełni odtworzyć obsadę stanowisk kierowniczych zarówno w centralnych, jak też terenowych instytucjach organów bezpieczeństwa. Ponadto na poziomie regionalnym zostałem włączony do zespołu historyków, którego celem było przygotowanie regionalnego informatora personalnego, w którym oprócz odtworzenia obsady personalnej kadry kierowniczej, zawarto krótkie informacje biograficzne, dotyczące m.in. wykształcenia, przebiegu służby i aktywności operacyjnej. Efektem prac zespołu było wydanie publikacji pt. *Twarze bezpieki w Polsce południowo-wschodniej 1944-1990*, Rzeszów 2007. Za istotne osiągnięcie badawcze uznaję opracowanie i przygotowanie do druku, wspólnie ze Zbigniewem Nawrockim, obszernego

zbioru dokumentów pt. *Rok pierwszy. Powstanie i działalność aparatu bezpieczeństwa publicznego na Rzeszowszczyźnie (sierpień 1944 – lipiec 1945)*, Rzeszów 2005. Wydany tom opracowanych pod względem naukowym i edytorskim dokumentów jest publikacją ukazującą organizację i działalność organów bezpieczeństwa w pierwszym roku Polski Ludowej. Dokonano wyboru najbardziej istotnych dokumentów, starając się je wyczerpująco opracować, aby jak najlepiej przedstawić narodziny i krzepnięcie rzeszowskiej bezpieki. Materiały ukazują bezwzględność i pełną dyspozycyjność komunistycznych organów władzy wobec mocodawców w Moskwie. Edycja ta stanowi uzupełnienie wiedzy o procesie instalowania władzy komunistycznej w Polsce.

Wspólnie z J. Borowcem przygotowałem do druku zbiór dokumentów pt. *Wybory 89 w Polsce południowo-wschodniej w dokumentach SB*, Rzeszów 2009. Edycja wybranych dokumentów wytworzonych przez SB, ukazuje aktywność aparatu bezpieczeństwa związaną z procesem wyborczym. W pracy zaprezentowano podstawowe formy i metody działań operacyjnych podejmowanych przez funkcjonariuszy SB wobec opozycji solidarnościowej w kampanii wyborczej do Sejmu i Senatu.

Realizując w dalszym ciągu swoje dotychczasowe główne zainteresowania, poszerzyłem je o różne aspekty działalności podziemia niepodległościowego w okresie II wojny światowej oraz tzw. drugiej konspiracji po 1945 r., przygotowując kilka biogramów lokalnych dowódców Armii Krajowej, jak też artykuł dotyczący mniej znanych wątków związanych z problemem tzw. "wroga wewnętrznego" w konspiracji, czyli kwestii niesubordynacji, czy wręcz "bandytyzmu" i związanych z tym trudności z właściwą interpretacją określonych zjawisk zachodzących w podziemiu poakowskim. Problemowi temu został poświęcony artykuł pt. *Casus Tadeusza Czubyryta ps. „Zagończyk, czyli problem wroga wewnętrznego*, „Zeszyty Historyczne WiN-u”, nr 36, 2012. Również w 2012 r. ukazał się artykuł mojego autorstwa pt. *Działania opozycyjne w latach 1977-1980 podejmowane na terenie Polski południowo-wschodniej*, w: *Opozycja demokratyczna w PRL w latach 1976-1981*, Gdańsk 2012. Artykuł ów stanowił otwarcie badań w zakresie najnowszej historii dotyczącej dekady lat siedemdziesiątych XX stulecia w aspekcie procesu, który w konsekwencji doprowadził do erozji systemu komunistycznego w Polsce i w całym bloku sowieckim.

W badaniach historycznych często zajmujemy się kwestią identyfikacji i oceny postaw ludzkich. Interesuje mnie indywidualna osoba, motywy podejmowanych przez nią decyzji, system wartości, stosunek do współczesnych mu osób, do świata, a także reagowanie na

różnego rodzaju zjawiska. Dlatego też staram się zajmować, niekiedy trudnymi do zinterpretowania dokumentami wytworzonymi przez organy bezpieczeństwa., które wymagają szczególnej ostrożności. Tak było w przypadku przygotowanego przeze mnie studium współpracy agenturalnej jednego ze współczesnych poetów polskich. Nie rezygnując z próby obiektywnej i bezstronnej narracji, przy wykorzystaniu wszelkich dostępnych narzędzi krytyki historycznej, starałem się pokazać ludzki aspekt "upadku" - jak sam bohater artykułu określił - wrażliwego na świat człowieka, w którym wyrastała osobowość prawdziwego poety. Tak powstał m.in. artykuł pt. *Tajny współpracownik „X”*. *Studium współpracy agenturalnej Józefa Kurylaka*, – „Aparat Represji w Polsce Ludowej 1944-1989”, nr 10, 2012.

Aktywność naukowo-badawczą staram się koncentrować na różnych aspektach historii regionalnej. „W tej nieco abstrakcyjnej dla nie fachowego czytelnika wizji – jak to określił w jednym ze swoich artykułów poświęconej historiografii regionalnej prof. dr. hab. Henryk Samsonowicz - ginął niekiedy człowiek, odtwarzane wydarzenia nie dotyczyły realiów znanych i rozumianych przez odbiorcę dzieł historycznych”. Jednakże w przypadku podejmowanych przeze mnie tematów, trudno byłoby je zakwalifikować jedynie do nurtu historii regionalnej. Zarówno opracowania monograficzne, edycje dokumentów, jak też niektóre artykuły stanowią lokalny kontekst procesów i wydarzeń, które miały miejsce w dziejach najnowszych Polski. Aktualnie nie sposób jest odtwarzać dziejów regionalnych, nie umieszczając wielkich procesów dziejowych w kontekście znanej przestrzeni i znanych realiów. Waleń uprawiania tzw. regionalistyki w ścisłym powiązaniu z procesami zachodzącymi powszechnie, polega na tym, że jest ona ważnym uzupełnieniem do dziejów ogólnych. Niejednokrotnie ukazanie specyfiki i wyjątkowości regionalnej dostarcza nauce przypadków precedensowych i pozwala lepiej zrozumieć mechanizmy i poznać realia, będące wynikiem decyzji centralnych. Tak też jest właśnie w przypadku podejmowanej przeze mnie problematyki związanej z dwoma głównymi tematami, a mianowicie: dziejami aparatu bezpieczeństwa i oporu społecznego. Dodatkowo, co należy szczególnie podkreślić, badania lokalne czy regionalne przynoszą sporo materiałów do dziejów społecznych. Jest to widoczne w paru płaszczyznach. Wiemy już stosunkowo dużo o dziejach organizacji kulturalnych, społecznych, o ugrupowaniach politycznych, szkołach, zakładach pracy, uczelniach wyższych, jednostkach wojskowych. Nie sposób wyobrazić sobie, że zabrakłoby wkładu w historiografię, a tym samym poszerzenie naszej wiedzy, tego

rodzaju opracowań. Tym bardziej podejmując badania nad przemianami zachodzącymi w Polsce po II wojnie światowej należy poszerzać je i uzupełniać o kontekst regionalny.

Zainteresowania dotyczące dziejów aparatu bezpieczeństwa w kontekście procesów zachodzących w regionie po zakończeniu II wojny światowej znalazły swoje odzwierciedlenie w postaci napisanej i wydanej w 2012 r. monografii pt. *Ogniwo strachu. Urząd bezpieczeństwa w Lubaczowie 1944-1956*. Dokonując analizy poszczególnych opisanych struktur bezpieki dojdziemy do wspólnego mianownika, który w pewnym zakresie je łączy. Niemniej jednak z uwagi na uwarunkowania lokalne, jak też obsadę poszczególnych urzędów stykamy się z określoną specyfiką, wręcz wyjątkowością, która odstaje od reguły. Tak właśnie było w przypadku UB w Lubaczowie, szczególnie w jego pierwszej fazie istnienia. Celem badawczym było ukazanie struktury, obsady i działalności UB w Lubaczowie w szerokim kontekście sytuacji powiatu lubaczowskiego w latach 1944-1956. Jednocześnie podjęta została próba ukazania wyjątkowości lubaczowskiego aparatu bezpieczeństwa, który był jednym z ogniw strachu ówczesnego systemu władzy.

Przygotowałem ponadto obszerny artykuł, do którego dołączony został wybór dokumentów, obrazujący działania operacyjne i represyjne wobec jednej z ważniejszych parafii rzymsko-katolickich w Rzeszowie. Problem był tym bardziej skomplikowany, że znaczna część materiałów archiwalnych uległa zniszczeniu, dlatego też należało podjąć próbę udzielenia odpowiedzi na wiele niewiadomych. Tekst pt. *Służba Bezpieczeństwa wobec ośrodka duszpasterskiego na Drabianiance w Rzeszowie 1969-1990 – w świetle materiałów operacyjnych* ukazał się drukiem w XI numerze czasopisma „Aparat Represji...”.

Kontynuując moje zainteresowania dziejami podziemia niepodległościowego przygotowałem i wydałem drukiem klasyczną biografię jednego z dowódców podziemnych struktur AK-WiN na Lubelszczyźnie, Kazimierza Karola Kosteckiego ps. „Kostek”. Książka ta próbą odtworzenia przebiegu życia i nietuzinkowej działalności dowódcy kompanii „Narol”, skazanego w 1947 r. na karę śmierci, zamienioną następnie na 15 lat więzienia - „*Przypadek czy przeznaczenie?*” Kazimierz Karol Kosteki ps. „Kostek” (1917-1998), Rzeszów 2013.

Ponadto postanowiłem odpowiedzieć na postulaty badawcze wrocławskich środowisk naukowych, zainteresowanych problematyką antropologii aparatu bezpieczeństwa, czego efektem były dwa opublikowane artykuły mojego autorstwa: *Powiatowe struktury UB – alienacja czy przynależność do lokalnej wspólnoty? Analiza na przykładzie wybranych*

PUBP-ów w latach 1944-1956, w: W stronę antropologii „bezpieki”. Nieklasyczna refleksja nad aparatem bezpieczeństwa w Polsce Ludowej, red. J. Syrnyk, A. Klarman, Mariusz Mazur, E. Kłosek, Wrocław 2014, s. 265-280 oraz „Odepchnięcie przeszłości niewygodnej” – problem ujawniania współpracy agenturalnej w badaniach dziejów najnowszych, w: Antropologia donosu, red. J. Syrnyk, R. Klementowski, Wrocław-Warszawa 2017, s. 137-158.

Ostatnie zainteresowania badawcze miały na celu pogłębianie wiedzy na temat dekady lat siedemdziesiątych w PRL, czego efektem było zaproszenie grona licznych badaczy z Polski, zajmujących się tą problematyką. Efektem był obszerny tom materiałów pokonferencyjnych, którego jestem współredaktorem pt. *PRL na pochylni. (1975-1980)*, red. M. Bukała, D. Iwaneczko, Rzeszów 2017 oraz przygotowywany do druku *Oby Polska rosła w siłę a ludziom żyło się dostatniej. Polska 1970-1975*, red. M. Bukała, D. Iwaneczko. Celem tych publikacji jest możliwie szerokie przedstawienie ówczesnej sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej, a także międzynarodowej. Poczynione ustalenia i wyciągnięte przez autorów wnioski mają posłużyć zrozumieniu nie tylko fenomenu Gierka, ale przede wszystkim konsekwencji decyzji podejmowanych przez niego i jego współpracowników w różnych obszarach życia państwa i jego obywateli, a jednocześnie ukazać zapoczątkowany proces erozji systemu władzy komunistycznej w Polsce.

Moje aktualne zainteresowania naukowo-badawcze skoncentrowałem na problematyce związanej z Rządem Polskim na emigracji w okresie II wojny światowej, a ściślej kwestią koncepcji geopolitycznych, konstruowanych w Ministerstwie Prac Kongresowych. Starłem się dotrzeć do istotnych materiałów archiwalnych obrazujących prace w trzech zasadniczych kategoriach, a mianowicie koncepcji powojennych granic Polski, roli, jaką Polska powinna odgrywać w powojennym ładzie europejskim oraz sprawie strat i odszkodowań wojennych. Efektem tych badań będzie przygotowywany do druku artykuł pt. *Koncepcje geopolityczne Rządu Polskiego w latach 1939-1945*.

